

Bijlage A – Uitvoeringsprogramma 2024-2027

In dit uitvoeringsprogramma geven we aan hoe we ons budget en focus de komende vier jaar inzetten. Jaarlijks is ca. € 60.000 budget beschikbaar. Onderstaande tabel doet een voorstel voor de inzet van middelen voor de komende vier jaar.

Uitvoeringsprogramma Landschap en Biodiversiteit 2024-2027					
	2024	2025	2026	2027	Totaal
NME centrum de Grote Rivieren	24.000	24.000	24.000	24.000	jaarlijks
Beheerkosten Kloosterwiel	2.000	2.000	2.000	2.000	jaarlijks
Biodiversiteitsmeetnetwerk	10.000	10.000	10.000		30.000
Vergroenen speeltuinen	10.000	10.000	10.000		30.000
Nestkastenproject / Natuur in wijk	6.000	6.000	6.000		18.000
Vlinderidylles stads- en dorpsentrees	10.000	10.000	10.000	10.000	40.000
Totaal	62.000	62.000	62.000	36.000	

Indien mogelijk regelen we voor projecten nog aanvullende middelen via subsidieregelingen van de provincie of anderzijds. In het meer uitgebreide uitvoeringsprogramma op de volgende pagina's zijn meer projecten opgenomen. Het gaat hierbij om lopende projecten waar reeds dekking voor is. En projecten waar nog geen budget voor is en de inzet vooralsnog vooral in uren zit. De verwachting is dat vanuit de provincie en/of rijk voor het landelijk gebied budgetten beschikbaar komen om veel van de genoemde maatregelen en projecten de komende periode op te pakken. Voor projecten die we eerder willen oppakken of waarvoor aanvullende dekking nodig is, komen we met een apart voorstel, bijvoorbeeld via de Perspectievennota. Niet alle projecten kunnen de komende vier jaar worden opgepakt en zijn daarom op de longlist projecten opgenomen om eventueel later op te kunnen pakken.

Project / maatregel	Wie	Wanneer	Budget	Doel bereikt als: resultaat
Inrichting en ontwikkeling				
Dorp en stad				
<u>Vergroenen schoolpleinen</u> Afgerond. Evt. doorstart in 2024 via subsidieregeling Klimaatadaptatie	Gemeente en scholen	2021-2022	Subsidieregeling groen klimaatadaptatie budget	3 aantal extra schoolpleinen vergroend
<u>Natuurlijk spelen Zaltbommel 2023-2026</u> Plan voor versterken biodiversiteit en klimaatbestendigheid van alle speeltuinen in de gemeente	Gemeente	2023-2026	€200.000 (waarvan €30.000 per jaar vanuit gemeente groen/klimaat/biodiversiteit) Subsidie prov. ontvangen	ca. 25 kansrijke speeltuinen in 2026 vergroend (80%)
<u>Vergroenen sportvelden:</u> verkennen kansen biodiversiteit met sportverenigingen en evt. verankeren in (beheer)overeenkomsten	Gemeente en sportverenigingen	2025-2027	Groen(klimaatbudget) €30.000 (€10.000 per jaar)	80% sportvelden biodiversiteit verbeterd
<u>Vergroenen Bedrijventerreinen:</u> Pilot Wildeman. Subsidieaanvraag pluktuin en waterrijk. Verbreden naar andere bedrijventerreinen	Parkmanagement Wildeman met Gemeente	2023-2024	Gemeente: Inbreng grond. Parkmanagement / Bedrijven: €200.000 Provincie: pm	Aanleg pluktuin en waterrijk.
<u>Nestkastenproject:</u> nestkastenactie voor gebouwbewonende vogels en vleermuizen. Evt. verbreden naar project Natuur in de Wijk aanpak	Gemeente, samen met Natuurwacht (nestkastenwerkgroep)	2025-2027	€18.000	300 kasten / deelnemers
Landelijk gebied / dorpsranden				
<u>Aanleg dorps-/wijkbossen:</u> verkennen kansen. Bijvoorbeeld via groenfonds. Evt. aanhaken op Tiny forests (IVN), Trees for all	Gemeente / woningbouwcorporaties	2024	pm	Elk dorp / wijk heeft in 2034 zijn eigen dorps-/wijkbosje
<u>10% Groenblauwe dooradering landelijk:</u> 0-meting en start gebiedsproces (verkennen kansen)	Gemeente / diverse partners	2023-2027	pm	Kansenkaart in 2024. 5% in 2030; 10% in 2050
Verhogen <u>biodiversiteit waterbergingen:</u> Ijsbaan Brakel, Waterberging Poederoijen, Schootsvelden. In 2025 verkennen?	Gemeente en waterschap	2025-2028	pm	3 waterbergingen vergroend
Herstel <u>Bakenbomen:</u> mogelijk gevraagde bijdrage gemeente	Gemeente / provincie / RWS	2024-2024	€25.000 (nog onzeker)	Bakenbomen hersteld en beheerd
<u>Vergroenen dorps- en stadsentree</u>	Gemeente/provincie	2024-2026	€10.000 per entree (voor vier jaar) > €40.000	4 dorpsentrees vergroend
<u>Landschappelijke inpassing Glastuinbouw:</u> oppakken restopgaven en kansen biodiversiteit	Gemeente / LTO / WUR / CLM / SLG	2024-2027	pm	1 resterende opgaven aangelegd + verlenging Biodiversiteitsproject CLM/WUR

<u>Regio Deal Versterken Landschap en Biodiversiteit Rivierenland</u>				
Diverse uitvoeringsprojecten				
<ul style="list-style-type: none"> - Vlinderidylle entree Zaltbommel / (€8.000) - Faunapassages Gamerense Dijk (€30.000) - Pilot biodivers strokenteelt (€15.000) - Vlinderidylle Beersteeg (€10.000) - Bomen Maas-Waalweg (€5.000) - Gonzend verder (uitvoeringskosten Fruitmotor) €25.000 	Gemeente(n)/ Fruitmotor / gebiedspartijen VANL Capreton, Natuurwacht, WSRL, etc.)	2021-2023	Max €100.000 (uitvoeringsgeld vóór 2024 besteed) Vervolg via gebiedsuitwerking Regio arrangement / VLGG	Start groenblauw lint Zaltbommel via diverse uitvoeringsprojecten. Vervolg via VLGG / Regio Arrangement
Uit het uitvoeringsprogramma landschap en Biodiversiteit 2020-2023 (nog niet afgerond)				
<ul style="list-style-type: none"> - Klompenpad Kerkwijk - Afronding poelenwerkgroep - Vrijwilligersnetwerk 	SLG / particulieren / gemeente / provincie	2020-2023(2024)	zie programma. Reeds gedekt uit budget eerdere jaren.	Afronding programma en rest projecten.
Project Faunapassages; meer inzicht nodig waar dit voor verschillende soortgroepen speelt (verkeersslachtoffers). Kennis en kansen inbrengen op lopende infraprojecten, bijv. Amfibieënpassages Gamerensche dijk (project Regio Deal)				
	Gemeente, Natuurwacht, Wildbeheereenheid.	2024-2027	Pm (uren en via Regio Dealproject of infra projecten)	Inzicht in knelpunten vanuit infra en aanleg 3 faunapassages (Gameren)
Beheer en onderhoud				
<u>Beheerovereenkomst Kloosterwiel 2023-2027</u>	Gemeente / Natuurwacht	2023-2027 (jaarlijks)	€1.900 (jaarlijks)	jaarlijks
<u>Onderzoek baggeren Kloosterwiel</u> : in 2024 verkennende onderzoeken voor haalbaarheid. In 2025-2026 uitvoering	Gemeente met Natuurwacht	2024-2026	€ 125.000 (apart krediet voor onderzoeken). Nog geen budget voor uitvoering	Haalbaarheidsplan in 2024; 2025-2026 uitvoering
Vervangingsplan bomen / <u>boomstructuurplan</u> . Hier aansluiten op Project groen-blauwe dooradering.	Gemeente / groenbeheer	2023-2025	Groenbudget	Boomstructuurplan
<u>Bomen -/ groenbank</u> Project <u>struikrovers</u> : hergebruik groen in werkprocessen meenemen.	Gemeente / klimaatadaptatie	2023-2024	LAP / klimaatadaptatiebudget	Bomen-/groenbank
<u>Handboek openbare ruimte (HIOR)</u> : verankeren maatregelen biodiversiteit en klimaatadaptatie,	gemeente / Realisatie & beheer	2024	uren	Biodiversiteit en klimaatadaptatie in HIOR verankerd
<u>Ecologisch bermbeheerplan</u> > evaluatie + groenkeur	gemeente / groenbeheer	2024-205	groenbudget	Herijkt Ecologische Groenbeheerplan incl. Groenkeur
<u>Bestrijding invasieve soorten</u> . Plan ligt er. Effectueren	gemeente / groenbeheer	2024-2025	groenbudget	Geffectueerd plan
Verankeren in beleid / beleidsinstrumenten				

<u>Consultatie Natuurwacht</u> bij grote projecten	Gemeente / leefomgeving	vanaf 2024	pm	Verankering in werkwijze omgevingstafel?
<u>Handreiking Natuurinclusief bouwen</u> verankeren in Omgevingsplan. En herijking na 3 jaar	Gemeente / leefomgeving	vanaf 2024	uren	Verankering in omgevingsplan
Beter <u>beschermen groenstructuren</u> en natuurwaarden / biodiversiteit via het <u>omgevingsplan</u>	Gemeente / leefomgeving	2024-2026	uren	Verankering in omgevingsplan
Verkennen kansen en opstellen <u>Soortenmanagementplan</u>	gemeente / woningcorporatie	2023-2024	pm	Soortenmanagementplan
Aandacht F&F bescherming in <u>vergunningverlening en handhaving</u>	Gemeente / ODR	2024-2025	uren	Nazorg in handhaving beter verankerd
Inbedden in <u>aanbestedingsprocedure</u>	Gemeente	2024-2025	uren	Verankerd in aanbestedingsprocedure
Ontwikkeldkader <u>biodiversiteit en landschap zonnepanelen en windmolens</u> uitwerken	Gemeente	2024-2025	uren	Ontwikkeldkader
Uitwerking <u>ontwikkeldkader / herbegrenzing Waardevol open gebied: hoe willen we omgaan met ontwikkeling in het waardevol open gebied.</u>	Gemeente	2023-2024	Budget ruimte	Ontwikkeldkader waardevol open gebied
Bewustwording en kennisopbouw				
<u>NME centrum de Grote rivieren: jaarlijkse subsidieaanvraag</u>	NME centrum	jaarlijks	€20.385 (jaarlijks) > ophoging €24.050	Deelname minimaal 10 scholen per jaar.
<u>Roadshow biodiversiteit: deelname kennissessie / uitwerking monitoring biodiversiteit</u>	gemeente	2024	uren	Aanzet / kaders monitoring biodiversiteit
<u>Platform Vrijwilligers Natuur en Landschap Bommelerwaard</u> : overleggen, nieuwsbrief, cursussen, etc.	Diverse	jaarlijks	uren	Jaarlijks 2 bijeenkomsten
<u>Project Bloemrijken: ontwikkelen Community of Practice voor vrijwilligers voor meer biodiversiteit in het openbaar groen</u>	Fruitmotor en gemeente	2023-2024	Pm (via Fruitmotor)	Community of practice Bloemrijken
<u>IVN Jongeren Advies bureau</u> voor Biodiversiteit 2024 met Cambium College	IVN, Cambium College	2024	€4000 (€2000 LAP / €2000 landschap)	Project uitgevoerd: advies voor gemeente
<u>Vogelatlas Bommelerwaard</u> door Natuurwacht	Natuurwacht	2023-2024?	pm	
<u>Pilot projecten klimaat en natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen:</u>			Subsidies provincie (Akwamarijn) en uren	Evaluatie en ervaringen delen / communiceren
- Wijk van de toekomst De Ham IV Aalst	gemeente	2023-2024		
- Akwamarijn				
- De Tol				
- Schootsvelden				

Opstellen <u>monitoringsplan Biodiversiteit</u>	Gemeente	2024-2026	pm	Monitoringplan
Ontsluiten kennis Biodiversiteitsplan voor bewoners via <u>interactieve kansenkaart</u> (kansrijke maatregelen)	Gemeente / bewoners	2024-2027	€10.000	Digitaal ontsloten kenniskaart bewoners
<u>Welkomst(informatie)pakket klimaatadaptatie en biodiversiteit</u> en boom voor nieuwe inwoners	Gemeente met woningbouwcorporaties	2023	Budget LAP	Jaarlijks x aantal Informatiepakketten en bomen uitgedeeld
<u>Inspiratiebijeenkomsten en folders biodiversiteit</u> en klimaatadaptatie voor bewoners	Gemeente met partners	doorlopend	Pm (inzet bestaande communicatiemiddelen partners)	Jaarlijks een bijeenkomst. Evt. samen partners (bijvoorbeeld in klimaatweek) Standaard in te zetten folders
<u>Bewustwording en draagvlak binnen eigen organisatie:</u> organiseren Lunchcafe / thema avond Biodiversiteit: En verdiepende cursus voor belangstellenden	Gemeente met partners	2024--2025	Pm	1 lunchcafé/thema-avond. 1 interne cursus
<u>BeeDeals Bommelerwaard:</u> beëindiging en vervolgafspraken	diverse partijen	eindigt 2023	pm	Meenemen in andere projecten
Meekoppelkansen:				
Aanleg natuurvriendelijke oevers voor ontwikkeling EVZ Drielsche Wetering : indien zich kansen voordoen	Waterschap / gemeente/ provincie	doorlopend	pm (WSRL / prov)	Als onderdeel van groenblauwe dooradering.
Compensatieplan Bergsche Maasdijk/ Eiland van Nederhemert	Provincie / gemeente	2023-2025	pm (prov)	aanleg nieuwe groenstructuren als compensatie voor kap bomen
Subsidieregeling groen klimaatadaptatie budget -Stimuleren groene daken -Afkoppelen	Gemeenten en particulieren	2023-2026	Budget LAP	X aantal deelnemers
Operatie Steenbreek	Gemeenten en particulieren	doorlopend	Budget LAP	Verschillende acties
Bewonersinitiatieven adoptiegroen, geveltuintjes, boomspiegels, inspiratietuinen etc : uitwerken afsprakenkader en werkwijze	Gemeente / bewoners	doorlopend	Pm / uren	Afsprakenkader en werkwijze
Cool spots (project LAP)	Gemeente	2024-2025	Budget LAP	X aantal cool spots
Tegeltaxi : ontzorgen bewoners om hun tuin te ontharden	Gemeente / bewoners	jaarlijks	Budget LAP	X aantal onttelgele tuinen
KRW projecten (geul Poederoijense Waard; geul Doornwaard Zuid)	Rijkswaterstaat	2023-2027	Pm (RWS)	Ecologisch herstel Maas
Natuurontwikkeling Doornwaard	provincie	2023 start uitvoering	Pm (provincie)	
Vleermuisvriendelijke verlichting: Momenteel loopt een vervangingsproject verlichting. kansen om aan te haken verkennen.	gemeente	2023-2030	pm	
Doorontwikkeling IRM en toekomstige (HWBP)	Gemeente / waterschap	doorlopend	pm	

dijkversterking projecten

Regio arrangement Fruit Delta rivierenland: meenemen biodiversiteit in gebiedsproces en gebiedsprogramma

Regio gemeenten

2023-?

pm

Long list overige projecten

Groene projecten Nieuwe Hollandse Waterlinie en Munnikenland

Wielherstel vervolgproject (vervolg op haalbaarheidsstudie

Eendenkooien project

Grienden project

Lichtvervuiling (kassen, bedrijventerreinen, sportvelden etc): kansen aanvullende richtlijnen en inrichtingsmaatregelen

Kansen natuurdaken op bedrijventerreinen

Kansen Tijdelijke natuur